

Sonja Bregar Mazzini, Osnovna šola Miška Kranjca Ljubljana

ŠIRJENJE DEMOKRATIČNIH PRAVIC V DRUGI POLOVICI 19. STOLETJA

UVOD

Razumevanje demokracije je za učence v 8. razredu ena težji učnih vsebin, ker gre za kompleksen pojem. Kljub temu je razumevanje in poznavanje le-te izjemno pomembno, saj to učencem omogoča prepoznati (ne)demokratičnost v času in okolju, v katerem živijo, ter tako postati kritičen in aktiven državljan.

Učenci se v 8. razredu seznaniijo z demokracijo in njenimi značilnostmi že pri predmetu DDE, zato lahko pri obravnavi učnega sklopa Širjenje demokratičnih pravic v drugi polovici 19. stoletja izhajamo iz njihovega poznavanja sodobne demokracije. Prav tako se z demokracijo seznaniijo že v 7. razredu pri obravnavi atenske demokracije ter posredno v osmem razredu pri obravnavi francoske revolucije, razsvetljenstva in pri nastanku ZDA. Smiselno je, da učenje o demokraciji čim bolj povežemo med predmeti (DDE in zgodovina), da pri pouku zgodovine znanje o demokraciji nadgrajujemo in skušamo ves čas aktualizirati ter izhajati iz učencem znanih situacij. Učenci bodo demokracijo tudi lažje razumeli, če povežemo znanje, pridobljeno pri pouku, z življenjskimi situacijami, npr. izvolitev predstavnika razreda, delovanje šolskega parlamenta, odločanje o pomembni zadevi v razredni skupnosti itd.

NAČRT UČNEGA SKLOPA

Tema iz učnega načrta	Vzpon meščanstva
Učni sklop iz učnega načrta	Širjenje demokratičnih pravic v drugi polovici 19. stoletja (1 ura)
Standardi znanja iz učnega načrta	<u>Vsebinski standardi znanja iz UN, str. 35.</u> Učenec/učenka: 1. poveže nastanek političnih strank s širjenjem demokratičnih pravic v drugi polovici 19. stoletja. <u>Procesno/proceduralni standardi znanja iz UN str. 39.</u> Učenec/učenka: 1. razvije spretnosti časovne in prostorske predstavljalnosti, 2. razvije spretnosti zbiranja in izbiranja informacij in dokazov iz različnih zgodovinskih virov in literature v različnih medijih, 3. razvije spretnost različnih oblik komunikacije (ustno, pisno, slikovno, grafično, ilustrativno, z IT).
Operativni procesni/kompleksni cilji učnega sklopa (zapisani so konkretno, vključujejo vsebine, spretnosti, zmožnosti, miselne procese)	<u>Vsebinski konkretni cilj je, da učenec/učenka:</u> – poveže nastanek političnih strank s širjenjem demokratičnih pravic v drugi polovici 19. stoletja. <u>Proceduralni konkretni cilji so, da učenec/učenka:</u> – časovno predstavljalnost razvije z izdelavo časovnega traku, na katerem prikaže razvoj pridobivanja volilne pravice, – spretnosti izbiranja informacij razvije z iskanjem le-teh v učbeniku, – spretnost grafične komunikacije razvije z izdelavo časovnega traku, – zmožnost analize, sinteze in interpretacije uporabnih in verodostojnih informacij in dokazov pridobi z analizo slikovnih virov, strokovne literature in e-virov.

	<u>Odnosni konkretni cilj je, da učenec/učenka:</u> – na izbranih primerih iz zgodovine druge polovice 19. stoletja razvije poglede na svet, ki spoštujejo človekove pravice, enakost in demokracijo ter demokratično in odgovorno državljanstvo.
Ključni koncepti	a) <u>temeljni zgodovinski koncepti</u>: demokratična gibanja, demokracija, politične stranke; b) <u>koncepti za globlje razumevanje</u>: vzroki in posledice, podobnosti in razlike; c) <u>koncepti, ki izhajajo iz narave zgodovinske vede</u>: časovna preglednica pridobivanja volilne pravice, razvoj političnih strank skozi čas.
Medpredmetne povezave	DDE (Demokracija od blizu)
Medpredmetne teme (KIZ, informatika, kulturna vzgoja)	/
Učna diferenciacija in individualizacija glede na učne stile (A, V, K)	<u>Auditivni učni stil</u> 1. Poslušanje razlage in navodil učitelja. 2. Sodelovanje v vodenem pogovoru. <u>Vizualni učni stil</u> 1. Prikaz – projekcija fotografije sufražetk. 2. Izdelava časovnega traku. <u>Kinestetični učni stil</u> 1. Iskanje podatkov v učbeniku in zapisi na delovni list. Individualizacijo lahko izpeljemo z domačim delom. Učencem glede na njihova zanimanja in sposobnosti dodelimo različne naloge po zahtevnosti in vsebini.
Didaktični pristopi	– Učnolični pristop, – aktivne učne oblike: individualno delo, – aktivne učne metode: delo s sekundarnim virom – učbenikom.
Potek učnega procesa	Učna ura bo potekala v razredu, temeljila bo na pogovoru in delu učencev z učbenikom.
Naslovi delovnih listov	1. Kako se je širila volilna pravica? 2. Zakaj je 8. marec dan žena?
Preverjanje in ocenjevanje znanja	Sprotno ustno preverjanje znanja in preverjanje ob koncu učne ure.

NAČRT AKTIVNOSTI, KI SO VEZANE NA ORGANIZACIJSKI VIDIK POUKA

V **uvodni motivaciji** skupaj s učenci obnovimo učno snov na temo demokracije, ki so jo učenci obravnavali pri DDE v okviru učne teme Demokracija od blizu in pri zgodovini v 7. razredu. Pogovor lahko vodimo s pomočjo vprašanj:

1. Primerjajte sodobno demokracijo z atensko. Kakšne so podobnosti in kakšne razlike?
2. Način, kako lahko ljudje v sodobni demokraciji sodelujemo oziroma odločamo pri delovanju države je splošna in enaka volilna pravica. Kaj to pomeni?
3. Kakšno vlogo imajo danes politične stranke?
4. Zakaj so te pomemben del sodobnih demokracij?

Na **osrednji del ure** preidemo z vodenim pogovorom, s katerim obnovimo znanje o francoski revoluciji na temelju vprašanj:

1. Francoska revolucija je prinesla pomembno spremembo tudi glede politične pravice državljanov. Katere?
2. Pa vendarle so lahko volili le moški. Ali so tudi tu bile kakšne omejitve?

Sledi samostojno reševanje prve naloge na delovnem listu št. 1, na katerem izdelajo časovni trak o širjenju volilne pravice od začetka 19. do začetka 21. stoletja.

Po končani dejavnosti se s pomočjo vprašanj povzame vsebino naloge:

1. Kakšen je bil pogoj za pridobitev volilne pravice v začetku 19. stoletja?
2. Kdo ob koncu 19. in v začetku 20. stoletja še vedno ni imel volilne pravice?

Po pregledu prve naloge na delovnem listu na tablo projiciramo fotografijo ali plakat shoda sufražetk (učenci si lahko ogledajo podobno slikovno gradivo tudi v določenih učbenikih za zgodovino). Z vprašanji jih spodbudimo k analizi slike:

1. Kaj se dogaja na sliki? Koga prikazuje?
2. K čemu pozivajo ženske?
3. Dobro pogledajte, kako so ženske oblečene. Iz katerega družbenega sloja so izhajale?
4. Kaj lahko iz tega sklepamo o pravicah žensk v 19. stoletju?

Učenci zatem rešijo drugo nalogo na delovnem listu. Sledita pregled naloge in vodeni pogovor o razlogih, ki so jih navedli, zakaj bi ženske lahko imele volilno pravico, in razložimo, kako je potekal boj žensk za enakopravnost.

Skupaj z učenci obnovimo in po potrebi pojasnimo značilnosti političnih strank, pri tem se navežemo na DDE:

1. Kaj je politična stranka?
2. Ali je članstvo v njej prostovoljno ali ne?
3. Zakaj postanejo ljudje člani določene politične stranke?
4. Kakšen je cilj vsake stranke?

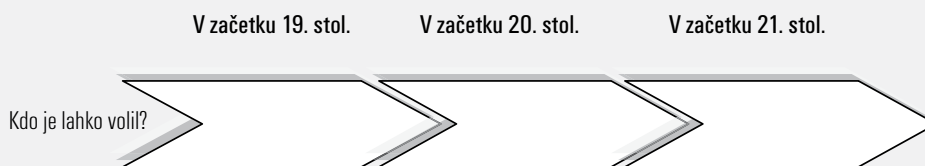
Po vodenem pogovoru razložimo začetek nastajanja političnih strank v 19. stoletju in učence povabimo k reševanju tretje naloge na delovnem listu. Po končanem delu skupaj pregledamo nalogo in povzamemo bistvo.

V sklepnem delu učne ure preverimo in povzamemo obravnavano učno snov in razložimo navodila za domačo nalogo, ki se nanaša na preiskovanje zgodovinskega ozadja 8. marca – dneva žena.

V nadaljevanju navajamo delovna lista, s pomočjo katerih je potekalo učenje.

DELOVNI LIST ŠT. 1: KAKO SE JE ŠIRILA VOLILNA PRAVICA?

1. Iz učbenika (str. izbranega učbenika) izberi podatke, s katerimi boš lahko izpolnil spodnjo časovnico, ki se nanaša na razvoj volilne pravice od začetka 19. do začetka 20. stoletja.

2. Zapiši najmanj en razlog, zakaj bi si ženske v 19. stoletju zaslužile volilno pravico.

3. Že v 19. stoletju so se začele posamezne skupine ljudi oblikovati v politične stranke. Iz učbenika izberi podatke o treh političnih strankah, ki so se oblikovale v 19. stoletju. Zraven zapiši, čigave interese je stranka podpirala in za kaj se je zavzemala.

POLITIČNA STRANKA	ČIGAVE INTERESE JE PODPIRALA?	ZA KAJ SE JE ZAVZEMALA?

DELOVNI LIST ŠT. 2: ZAKAJ JE 8. MAREC DAN ŽENA?

S pomočjo spodnje spletne strani preišči zgodovinsko ozadje 8. marca – dneva žena. V najmanj desetih povedih zapiši v zvezek pomembnejša zgodovinska dejstva, s katerimi boš odgovoril/-a na naslovno vprašanje.
<http://www.rtvsllo.si/zabava/na-danasnji-dan/8-marec-dan-v-znamenju-zensk/172617>

*** Zahtevnejša naloga:** S pomočjo zgornje spletne strani in še vsaj ene druge verodostojne spletne strani preišči zgodovinsko ozadje 8. marca – dneva žena. V zvezek zapiši krajše poročilo, ki vsebuje vsa pomembna zgodovinska dejstva, s katerimi boš odgovoril/-a na naslovno vprašanje.

SKLEP

Za obravnavo učnega sklopa je namenjena ena šolska ura. Vsebino učnega sklopa lahko nadgradimo s samostojnim delom učencev doma, pri čemer lahko njihovo delo individualiziramo in diferenciramo. Učenci lahko npr. primerjajo »stanje« demokracije v tistih evropskih in zunajevropskih državah, ki so v 19. stoletju imele na političnem zemljevidu vidnejšo vlogo, in ugotavljajo podobnosti in razlike. Znanje o boju žensk za enakopravnost lahko poglobijo z izdelavo časovnega traku, na katerem prikažejo, kdaj oz. kako so ženske po svetu pridobile volilno pravico. Učenci lahko po lastni presoji izberejo žensko iz 19. stoletja s področja znanosti ali umetnosti in podrobneje prikažejo njeno življenje in delo. Ali pa podrobneje spoznajo zgodovinsko ozadje 8. marca – dneva žena (**delovni list št. 2**). Na delovnem listu so naloge diferencirane od lažje do težje. Težja naloga je označena z zvezdico. Učitelj glede na poznavanje učencev določi, kateri naredijo lažjo oziroma kateri naredijo težjo nalogo.

VIRI IN LITERATURA

Cerar, Miro (2012). Osnove demokracije. Ljubljana: Društvo bralna značka.
<http://www.rtvsllo.si/zabava/na-danasnji-dan/8-marec-dan-v-znamenju-zensk/172617> (dostop: 8. 10. 2012).
Program osnovna šola. Zgodovina. Učni načrt. Ljubljana: MŠŠ, ZRSŠ, 2011. Dostopno na spletni strani: http://www.mizks.gov.si/fileadmin/mizks.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_zgodovina.pdf (dostop: 1. 9. 2012).

POVZETEK

V prispevku je prikazan možen način obravnave učnega sklopa Širjenje demokratičnih pravic v drugi polovici 19. stoletja. Obravnavi učnega sklopa je namenjena ena šolska ura, zato izhajamo iz znanja, ki so ga učenci o demokraciji pridobili že predhodno pri zgodovini in pri DDE, ter ga nadgradimo z novimi dejstvi. Cilj učne ure je, da so učenci čim bolj aktivni v smislu samostojnega iskanja in izpisovanja informacij ter analize zgodovinskih virov. Učni sklop lahko nadgradimo z individualizacijo in diferenciacijo nalog po zahtevnosti in vsebini.